

CENTRUL NAȚIONAL
ANTICORUPȚIE AL
REPUBLICII MOLDOVA

НАЦИОНАЛЬНЫЙ ЦЕНТР
ПО БОРЬБЕ С КОРРУПЦИЕЙ
РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА

MD-2004, mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 198
Tel. (+373) 22-25-72-94

Nr. 06/2-3631 din 22.06. 2019
La nr. 36 din 29 martie 2019

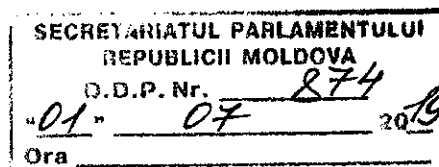
Parlamentul Republicii Moldova

Prin prezenta, Vă remitem atașat Raportul de expertiză anticorupție la proiectul legii pentru modificarea unor acte legislative (inițiativa legislativă nr.36 din 29 martie 2019).

Anexă: 6 (șase) file.

Director interimar

Lidia CHIREOGLO

RAPORT DE EXPERTIZĂ ANTICORUPȚIE

Nr. ELO19/5910 din 28.06.2019

la proiectul de lege pentru modificarea unor acte legislative (Codul electoral nr.1381/1997, art.2 din Legea nr.39/1994 despre statutul deputatului în Parlament, art.26 din Legea nr.294/2007 privind partidele politice, art.52 din Codul contravențional - anularea sistemului electoral mixt și revenirea la sistemul electoral proporțional pe liste de partid)

Prezentul raport de expertiză anticorupție a fost întocmit de Centrul Național Anticorupție al Republicii Moldova în baza Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, a Legii nr.1104/2002 cu privire la Centrul Național Anticorupție, a Legii integrității nr.82/2017 și a Metodologiei de efectuare a expertizei anticorupție a proiectelor de acte legislative și normative, aprobată prin Hotărârea Colegiului Centrului nr.6 din 20 octombrie 2017.

I. Analiza riscurilor de corupere a procesului de promovare a proiectului

I.1. Pertinența autorului, categoriei propuse a actului și a procedurii de promovare a proiectului

Autor al proiectului de act normativ este Parlamentul RM, iar autor nemijlocit este Deputați în Parlament, ceea ce corespunde art.73 din Constituția Republicii Moldova și art.47 alin.(3) din Regulamentul Parlamentului, aprobat prin Legea nr.797/1996.

Categoria actului legislativ propus este Lege organică, ceea ce corespunde art.72 din Constituție și art.6-12 din Legea nr.100/2017 privind actele normative.

I.2. Respectarea rigorilor de transparență în procesul decizional la promovarea proiectului

Conform art.8 al Legii nr.239/2008 privind transparența în procesul decizional "etapele asigurării

transparenței procesului de elaborare a deciziilor sunt:

- a) informarea publicului referitor la inițierea elaborării deciziei;
- b) punerea la dispoziția părților interesate a proiectului de decizie și a materialelor aferente acestuia;
- c) consultarea cetățenilor, asociațiilor constituite în corespundere cu legea, altor părți interesate;
- d) examinarea recomandărilor cetățenilor, asociațiilor constituite în corespundere cu legea, altor părți interesate în procesul de elaborare a proiectelor de decizii;
- e) informarea publicului referitor la deciziile adoptate."

Proiectul supus expertizei a fost plasat pe pagina web oficială a Parlamentului Republicii Moldova la compartimentul Procesul legislativ/Proiecte de acte legislative, cu anexarea notei informative, fiind asigurat accesul la proiectul prenotat al părților interesate pentru a putea prezenta sau expedia recomandări pe marginea proiectului.

I.3. Scopul anunțat și scopul real al proiectului

Autorii proiectului menționează în nota informativă că „proiectul legii pentru modificarea unor acte legislative are ca scop principal anularea sistemului electoral mixt și revenirea la sistemul electoral proporțional pe liste de partid”.

La fel, autorii proiectului menționează că „în afară de anularea propriu-zisă a sistemului electoral mixt, proiectul conține un șir de prevederi care au menirea de a îmbunătăți sistemul electoral proporțional care a existat până în 2017, precum și conține mai multe soluții de ajustare a legislației care derivă în mod direct din concluziile critice ale observatorilor scrutinului din 24 februarie 2019”.

I.4. Interesul public și interesele private promovate prin proiect

Proiectul în mare parte este elaborat în interes public, manifestat prin reglementarea sistemului electoral din Republica Moldova.

Totuși, în opinia noastră, din considerentul că proiectul este lacunar în privința reglementării unor aspecte, acesta poate prejudicia interesul public.

În acest sens menționăm că proiectul este lacunar în privința:

- stabilirii unor norme generale la nivel de lege privind reglementarea implementării unui sistem eficient și transparent de realizare a dreptului la vot în secțiile de votare din străinătate;
- justificării excluderii obligației candidatului de a depune la Comisia Electorală Centrală a certificatului de integritate, eliberat, în condițiile legii, de către Autoritatea Națională de Integritate, fiind exclusă în acest sens o pârghie legală de verificare a integrității candidatului electoral;
- stabilirii unor norme care ar reglementa aplicabilitatea prevederilor electorale în cazul procedurii votului repetat.

Aceste aspecte, în opinia noastră, vor duce în mod inevitabil la apariția confuziilor în aplicarea procedurii de vot.

I.5. Justificarea soluțiilor proiectului

I.5.1. Suficiența argumentării din nota informativă.

În conformitate cu art.30 al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, proiectele de acte normative sunt însoțite de „*nota informativă care cuprinde:*

- a) denumirea sau numele autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului actului normativ;*
- b) condițiile ce au impus elaborarea proiectului actului normativ și finalitățile urmărite;*
- c) descrierea gradului de compatibilitate, pentru proiectele care au ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene;*
- d) principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi;*
- f) modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare”.*

Nota informativă stabilește condițiile ce au impus elaborarea proiectului, evidențiază elementele noi și finalitățile urmărite prin promovarea proiectului.

Examinând conținutul notei informative a proiectului supus expertizei se constată că aceasta întrunește condițiile menționate în art.30 al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative.

Deși autorul anexează la proiect o notă informativă vastă, totuși, aceasta nu conține referințe asupra justificării unor norme din proiect, spre exemplu, propunerea de excludere a obligației candidatului electoral de a depune la Comisia Electorală Centrală certificatul de integritate, eliberat, în condițiile legii, de către Autoritatea Națională de Integritate. Nota informativă nu conține argumente care ar justifica propunerea respectivă, făcându-se referință doar la faptul că norma este propusă reieșind din „*concluziile critice ale observatorilor scrutinului din 24 februarie 2019*” și fără a menționa care sunt inadvertențele în aplicarea eficientă a procedurii de eliberare și/sau a conținutului certificatului de integritate.

La fel, nota informativă nu conține argumente privind condițiile și modalitatea de desfășurare a alegerilor în secțiile de votare din străinătate în zilele de sâmbătă și duminică, or, proiectul, la fel este lacunar în reglementarea acestor aspecte.

I.5.2. Argumentarea economică-financiară.

Conform art.30 lit.e) al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, nota informativă trebuie să conțină „*e) fundamentarea economico-financiară*”.

Nota informativă nu face referință expresă dacă implementarea prevederilor proiectului necesită alocarea de mijloace financiare suplimentare din bugetul de stat.

Însă, analizând unele norme din proiect, spre exemplu, instituirea exercitării dreptului la vot două zile consecutiv (sâmbătă și duminică) pentru cetățenii care domiciliază peste hotarele Republicii Moldova, proiectul va impune, totuși, alocarea unor mijloace financiare suplimentare din bugetul de stat entităților publice responsabile de organizarea alegerilor.

Mijloacele financiare urmează să fie identificabile și disponibile pentru a putea fi alocate.

Astfel, propunem autorului completarea notei informative cu compartimentul privind fundamentarea economico-financiară a proiectului.

II. Analiza generală a factorilor de risc ale proiectului

II.1. Limbajul proiectului

Potrivit art.54 al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative *"textului proiectului actului normativ se elaborează [...] cu respectarea următoarelor reguli: [...]"*

a) se expune într-un limbaj simplu, clar și concis [...]"

c) terminologia utilizată este constantă, uniformă și corespunde celei utilizate în alte acte normative, în legislația Uniunii Europene și în alte instrumente internaționale la care Republica Moldova este parte, cu respectarea prevederilor prezentei legi; [...]"

e) se interzice folosirea neologismelor dacă există sinonime de largă răspândire, [...]"

f) se evită folosirea [...] a cuvintelor și expresiilor [...] care nu sînt utilizate sau cu sens ambiguu;

g) se evită tautologiile juridice;

h) se utilizează, pe cât este posibil, noțiuni monosemantice, [...]"

Textul proiectului în mare parte este expus într-un limbaj simplu, clar și concis, cu respectarea regulilor gramaticale și de ortografie, întrunind cerințele prevăzute de art.54 din Legea 100/2017.

Totuși considerăm oportun definirea noțiunilor de „votare repetată” și „alegeri nule”.

II.2. Coerența legislativă a proiectului

În mare parte în textul proiectului nu au fost identificate norme contradictorii sau conflicte dintre prevederile acestuia cu reglementările altor acte legislative sau normative în vigoare.

A fost identificată o normă conflictuală internă în partea ce ține de valabilitatea votării repetate (modificarea în Codul electoral a art.99 și art.100).

Totodată, în proiect au fost identificate unele lacune, care, în opinia noastră, urmează să fie înlăturate în vederea stabilirii unei proceduri uniforme și transparente de alegeri.

Analiza detaliată a acestor aspecte este analizată în compartimentul III al prezentului raport de expertiză anticorupție.

II.3. Activitatea agenților publici și a entităților publice reglementată în proiect

Proiectul reglementează activitatea entităților publice și a agenților publici care sunt direct responsabili de organizarea procedurii alegerilor și de aplicarea normelor legale ce reglementează sistemul electoral.

Datorită identificării unor norme confuze există riscul comiterii manifestărilor de corupție.

Astfel, autorul proiectului urmează să analizeze recomandările înaintate și să îmbunătățească sistemul electoral în vederea asigurării transparenței acestuia și a interesului public.

II.4. Atingeri ale drepturilor omului care pot fi cauzate la aplicarea proiectului

Prevederile proiectului nu aduc atingere drepturilor fundamentale ale omului consacrate de Constituția Republicii Moldova, Declarația Universală a Drepturilor Omului și Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

III. Analiza detaliată a factorilor de risc și a riscurilor de corupție ale proiectului

<p style="text-align: center;">- 1 -</p>
<p>Art.I, alin.(3), modificarea art.8 din Codul electoral - Art.8 „Alegerile au loc într-o singură zi, de duminică, conform actului de stabilire a alegerilor, pe întreg teritoriul țării sau al localității respective. În secțiile de votare din străinătate, alegerile au loc timp de 2 zile, în zilele de sâmbătă și duminică, corespunzător actului de stabilire a alegerilor”.</p>
<p>Obiecții: Constatăm că norma instituie două zile de desfășurare a alegerilor în secțiile de votare din străinătate (sâmbătă și duminică).</p> <p>Totodată, desfășurarea alegerilor în circumscripțiile electorale constituite pe teritoriul Republicii Moldova vor avea loc într-o singură zi de duminică.</p> <p>În aceste condiții, se creează premiza ca alegerile să fie declarate ca fiind inițiate din ziua de sâmbătă în secțiile de votare din străinătate, iar ulterior să fie deschise și secțiile de votare din țară în ziua de duminică.</p> <p>Or, în astfel de situație există riscul apariției ambiguităților administrative în organizarea uniformă a procedurilor conexe desfășurării alegerilor.</p> <p>Spre exemplu, norma art.52 „Agitația electorală” propusă pentru a fi modificată prin proiect prevede că „În ziua alegerilor nu se admite nici un fel de agitație electorală”.</p> <p>Astfel, nu este clar cum va fi aplicată norma prin care se interzice agitația electorală în ziua alegerilor, ținând cont că sâmbătă va fi permisă alegerea candidaților electorali în secțiile de votare din străinătate deja.</p> <p>În acest sens, considerăm că proiectul este lacunar în ceea ce privește stabilirea unor norme generale privind reglementarea implementării unui sistem eficient și transparent de realizare a dreptului la vot în secțiile de votare din străinătate, nefiind efectuată o analiză ex-ante a implementării procedurii respective.</p> <p>Or, atribuirea în competența altor entități publice, Guvernului Republicii Moldova sau Comisiei Electorale Centrale de a aproba norme juridice pentru a asigura punerea în aplicare a legii, în lipsa unor norme generale acceptate la nivelul legislativului, considerăm că va periclita sistemul de vot și va duce în mod</p>

inevitabil la apariția interpretărilor confuze ale normelor privind procedura de vot, creând condiții propice manifestărilor de corupție.

Recomandări:

În opinia noastră, unele norme cu caracter prescriptiv/generale se impun a fi aprobate la nivelul Codului electoral în partea ce ține de reglementarea desfășurării alegerilor timp de 2 zile (sâmbătă și duminică) în secțiile de votare din străinătate.

Factori de risc:

- Lacună de drept
- Lipsa/ambiguitatea procedurilor administrative

Riscuri de corupție:

- Generale

- 2 -

Art.I alin.(9), art.41 alin.(11), art.43 din Codul electoral și art.III propunerea de modificare a art.26 din Legea nr.294/2007 privind partidele politice -

Art.41 din Codul electoral - Condițiile și modul de susținere financiară a campaniilor electorale -

Art.43 din Codul electoral - Rapoartele privind finanțarea campaniilor electorale -

Art.26 din Legea nr.294/2007 privind partidele politice - Donațiile -

Obiecții:

Autorii proiectului propun modificări la condițiile și modul de susținere financiară a campaniilor electorale și a modului de reglementare a donațiilor efectuate partidelor politice.

Unul din pilonii de integritate stabiliți în Strategia națională de integritate și anticorupție pentru anii 2017-2020, adoptată prin Hotărârea Parlamentului nr.56/2017 se referă la - Comisia Electorală Centrală și partidele politice, făcându-se referință la două priorități: Transparența finanțării partidelor politice și a campaniilor electorale și Controlul eficient al finanțării partidelor politice și a campaniilor electorale.

La fel, potrivit Legii integrității nr.82/2017 una din măsurile de asigurare a integrității politice este - asigurarea transparenței finanțării partidelor politice și a campaniilor electorale (art.7 din lege).

Mai mult decât atât, norme privind reglementarea transparentă a finanțării partidelor politice sunt regăsite și în actele juridice de nivel internațional, spre exemplu, Recomandarea (2003) 4 a Comitetului de Miniștri pentru statele membre la regulile generale contra corupției în finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale.

Centrul Național Anticorupție nu are competențe directe în operarea unor modificări în legislația electorală, însă, ținând cont de faptul că domeniul electoral este unul vulnerabil la manifestări de corupție, Centrul mereu acordă suport în reglementarea transparentă a finanțării partidelor politice și a campaniilor electorale.

Astfel, Centrul a înaintat anterior Comisiei Electorale Centrale propuneri de modificare a cadrului legal care reglementează activitatea partidelor politice și a campaniilor electorale, inclusiv finanțarea acestora.

În concluzie, neasigurarea măsurilor ferme de transparentizare a finanțării partidelor politice și a campaniilor electorale va duce la compromiterea climatului de integritate politică și a integrității în sectorul public, la apariția manifestărilor de corupție, la afectarea interesului public - art.7 din Legea integrității nr.82/2017.

Recomandări:

În compartimentul prenotat, reiterăm unele propuneri de modificare a cadrului legal național care

reglementează activitatea partidelor politice și a campaniilor electorale, inclusiv finanțarea acestora și care trebuie să se bazeze pe:

- instituirea unei proceduri eficiente de monitorizare și supraveghere, precum și de control/verificare a finanțării partidelor politice și a campaniilor electorale, inclusiv din perspectiva finanțării de către reprezentanți ai sectorului privat/persoane juridice;

- identificarea donatorilor și a sumelor donate prin prisma examinării surselor financiare donate și a capacităților reale ale acestora de a face astfel de donații;

- asigurarea accesului public la informația privind donatorii în finanțarea partidelor politice și campaniilor electorale;

- examinarea unor eventuale lacune/riscuri în ceea ce privește activitățile prestate partidelor politice în bază de voluntariat în vederea excluderii riscului finanțării netransparente.

Toate aceste aspecte urmează a fi analizate minuțios prin fortificarea conlucrării și corelării între instituțiile cu competențe în domeniu, precum și cu societatea civilă în vederea consolidării și perfecționării sistemului instituțional și al cadrului legal care reglementează finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale.

Astfel, examinarea minuțioasă sub toate aspectele a reglementărilor va permite ca reformele să corespundă deplin așteptărilor și să fie eliminate riscurile de corupție în finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale.

Factori de risc:

- Lacună de drept
- Lipsa/ambiguitatea procedurilor administrative
- Promovarea intereselor contrar interesului public

Riscuri de corupție:

- Generale
- Încurajarea sau facilitarea actelor de:
  - delapidarea fondurilor și/sau a patrimoniului
  - utilizare neconformă a fondurilor și/sau a patrimoniului
  - spălare a banilor proveniți din infracțiuni
  - evaziune fiscală

- 3 -

Art.1, alin.(15), propunerea de excludere a lit.f) din art.49 în Codul electoral -

Art.49 din Codul electoral - Înregistrarea candidaților

(1) Pentru înregistrarea candidaților, Comisiei Electorale Centrale sau consiliilor electorale de circumscripție li se prezintă personal de către candidat, cel târziu cu 30 de zile înainte de ziua alegerilor, următoarele documente:

(...)

f) certificatul de integritate, eliberat, în condițiile legii, de către Autoritatea Națională de Integritate, care va cuprinde următoarele informații despre candidat:

- existența restricțiilor legale/judecătorești de a candida sau ocupa funcții publice;
- informații cu privire la existența/inexistența actelor de constatare rămase definitive referitoare la regimul declarării averilor și intereselor personale, la stările de incompatibilitate și la confiscarea averii nejustificate, acte care nu sunt prescrise.

Obiecții:

Norma articolului 49 din Codul electoral „Înregistrarea candidaților” prevede că pentru înregistrarea

candidaților, Comisiei Electorale Centrale sau consiliilor electorale de circumscripție li se prezintă personal de către candidat, cel târziu cu 30 de zile înainte de ziua alegerilor, documentele conținute la lit.a)-k).

Unul din aceste documente este reprezentat de - certificatul de integritate, eliberat, în condițiile legii, de către Autoritatea Națională de Integritate, care va cuprinde următoarele informații despre candidat:

- existența restricțiilor legale/judecătorești de a candida sau ocupa funcții publice;
- informații cu privire la existența/inexistența actelor de constatare rămase definitive referitoare la regimul declarării averilor și intereselor personale, la stările de incompatibilitate și la confiscarea averii nejustificate, acte care nu sunt prescise.

Autorii proiectului propun excluderea obligației candidatului de a depune la Comisia Electorală Centrală certificatul de integritate, eliberat, în condițiile legii, de către Autoritatea Națională de Integritate.

Analizând nota informativă constatăm că, potrivit autorilor, excluderea derivă din „concluziile critice ale observatorilor scrutinului din 24 februarie 2019”.

În acest sens, autorul nu consimte necesitatea justificării în vreun fel a excluderii unei pârgii legale de verificare a integrității candidatului electoral.

Introducerea obligativității prezentării certificatului de integritate a avut la bază instituirea unui filtru de integritate a candidaților prin prisma corespunderii criteriilor de integritate.

În acest sens, Autorității Naționale de Integritate, ca fiind una din instituțiile de control a integrității în sectorul public, i s-a atribuit competența de a elibera certificatul de integritate. Conform Legii nr.132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate - Autoritatea Națională de Integritate asigură integritatea în exercitarea funcției publice sau funcției de demnitate publică și prevenirea corupției prin realizarea controlului averii și al intereselor personale și privind respectarea regimului juridic al conflictelor de interese, al incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor.

Astfel, certificatul de integritate eliberat de Autoritatea Națională de Integritate, alături de cazierul privind integritatea profesională eliberat de Centrul Național Anticorupție în conformitate cu legea constituie pârgii legale de verificare a integrității persoanelor care acced sau care dețin funcții publice și constituie măsuri de prevenire a corupției.

În acest sens, excluderea certificatului de integritate din lista actelor prezentate de candidat la Comisia Electorală Centrală va știrbi din eforturile statului de a implementa măsuri de prevenire a corupției de control al integrității.

Totodată, în cazul în care se constată unele inadvertențe în aplicarea eficientă a procedurii de eliberare și a conținutului certificatului de integritate, pot fi propuse, în opinia noastră, modificări și nu excluderea, din start, fără nici o justificare a certificatului de integritate.

În final, concluzionăm că excluderea propusă de autor nu este în concordanță cu unele principii directorare statuate în actele juridice internaționale, cum ar fi Convenția Națiunilor Unite împotriva corupției care statuează la art.5 - Politici și practici de prevenire a corupției că „Fiecare stat parte se străduiește să pună la punct și să promoveze practici eficiente pentru prevenirea corupției și să evalueze periodic instrumentele juridice și măsurile administrative pertinente pentru a determina dacă acestea sunt corespunzătoare pentru a preveni și combate corupția, precum și Rezoluția (97) 24 a Comitetului de Miniștri privind cele 20 de principii directoare pentru lupta împotriva corupției în care se statuează că statele urmează să ia măsurile cele mai efective pentru prevenirea corupției și, în acest sens, să contribuie la educația publică și la promovarea bunei conduite (etice).

Recomandări:

În redacția propusă, norma statuată în proiect la art.I, alin.(15) prin care se propune excluderea lit.f) al art.49 alin.(1) din Codul electoral nu se susține.

Propunem, totodată, a identifica eventualele impedimente care, în opinia autorului, duc la aplicarea eronată și confuză a instituției certificatului de integritate și de a înainta propuneri de îmbunătățire a măsurilor de prevenire a corupției și de asigurare a verificării integrității candidaților electorali.

Factori de risc:

- Lacună de drept
- Concurența normelor de drept
- Promovarea intereselor contrar interesului public

Riscuri de corupție:

- Generale

- 4 -

Art.I, alin.(24), noua redacție a art.99 „Votarea repetată” din Codul electoral -**Art.99** **Votarea repetată**

(1) Dacă alegerile au fost declarate nevalabile sau nule, Comisia Electorală Centrală organizează, în termen de 2 săptămâni, votarea repetată, în baza acelorași liste electorale, pentru aceleași candidaturi și cu aceleași consilii și birouri electorale.

(2) Concurenții electorali vinovați de încălcări ale prevederilor prezentului Cod se sancționează sau se exclud din buletinele de vot în baza unei hotărâri judecătorești definitive, iar consiliile și birourile electorale care au comis asemenea încălcări se înlocuiesc.

(3) Votarea repetată se consideră valabilă indiferent de numărul de alegători care au participat la vot.

Obiecții:

În cadrul votului repetat nu este clar care sunt normele care vor fi aplicabile concurenților electorali în această procedură.

Or, spre exemplu un drept garantat al concurentului electoral statuat la art.51 din Codul electoral constă în asigurarea dreptului de a-și putea retrage candidatura printr-o declarație scrisă, adresată organului electoral care l-a înregistrat, dar nu mai târziu de 7 zile până la ziua alegerilor.

Astfel, odată ce Comisia Electorală Centrală organizează votarea repetată în termen de 2 săptămâni de la ziua declarării alegerilor nevalabile sau nule, există riscul interpretării eronate a dreptului de retragere a concurentului electoral.

Totodată, atestăm că prevederile Codului electoral nu conțin referințe la noțiunea de „votare repetată”, precum și „alegeri nule”.

În aceste condiții sunt create condiții propice apariției reglementărilor ambigui și confuze în implementarea procedurii transparente și uniforme de desfășurare a alegerilor.

În concluzie, lipsa unor norme generale crește riscul existenței unor prevederi care comportă pericol de coruptibilitate manifestat prin interpretarea confuză a acestora în dependență de interes și scop.

Recomandări:

În opinia noastră, se impune completarea Codului electoral cu noțiunea „votarea repetată” și „alegeri nule” și cu referințe la aplicabilitatea normelor electorale în cazul procedurii votării repetate.

Factori de risc: <ul style="list-style-type: none"> ● Lacună de drept ● Lipsa/ambiguitatea procedurilor administrative ● Introducerea termenilor noi care nu au o definiție în legislație sau în proiect 	Riscuri de corupție: <ul style="list-style-type: none"> ● Generale
--	--

- 5 -

Art.I, alin.(24), noua redacție a art.99 „Votarea repetată” din Codul electoral -

Art.99 Votarea repetată

(1) Dacă alegerile au fost declarate nevalabile sau nule, Comisia Electorală Centrală organizează, în termen de 2 săptămâni, votarea repetată, în baza acelorași liste electorale, pentru aceleași candidaturi și cu aceleași consilii și birouri electorale.

(2) Concurenții electorali vinovați de încălcări ale prevederilor prezentului Cod se sancționează sau se exclud din buletinele de vot în baza unei hotărâri judecătorești definitive, iar consiliile și birourile electorale care au comis asemenea încălcări se înlocuiesc.

(3) Votarea repetată se consideră valabilă indiferent de numărul de alegători care au participat la vot.

Art.100 Alegerile noi

(1) Dacă și după votarea repetată alegerile sunt declarate nevalabile sau nule, Comisia Electorală Centrală stabilește data desfășurării alegerilor noi, care au loc peste cel puțin 60 de zile de la data când alegerile sunt declarate nevalabile sau nule.

Obiecții:

Dacă e să analizăm coroborat prevederile art.99 alin.(3) cu prevederile art.100 alin.(1) din proiect, în opinia noastră, considerăm că autorul eronat a interpretat prevederile date.

Astfel, pe de o parte, norma statuată la art.99 alin.(3) prevede că „votarea repetată se consideră valabilă indiferent de numărul de alegători care au participat la vot”, iar pe de altă parte, norma art.100 alin.(1) prevede că „dacă și după votarea repetată alegerile sunt declarate nevalabile sau nule, Comisia Electorală Centrală stabilește data desfășurării alegerilor noi”.

Respectiv, este creată o situație confuză când o normă prevede că alegerile repetate vor putea fi declarate nevalabile din nou, în timp ce o altă normă prevede că alegerile repetate se consideră valabile indiferent de numărul de alegători care au participat la vot.

Menționăm acestea deoarece în redacția propusă sunt create condiții propice apariției manifestărilor de corupție prin instituirea concurenței normelor de drept cu riscul aplicării confuze și discreționare a normei în dependență de interes și scop.

Reglementările contradictorii pot fi interpretate și aplicate într-un mod discreționar și, astfel, pot conduce la aplicarea discriminatorie a prevederilor legale și la o previzibilitate redusă în reglementare.

Recomandări:

Norma urmează să fie ajustată și modificată.

Din punctul 100 urmează a fi exclusă referința la alegerile nevalabile.

Factori de risc: <ul style="list-style-type: none"> ● Lipsa/ambiguitatea procedurilor administrative 	Riscuri de corupție: <ul style="list-style-type: none"> ● Generale
--	--

● Concurența normelor de drept ● Prevederi discriminatorii	

IV. Concluzia expertizei

Proiectul legii pentru modificarea unor acte legislative a fost elaborat de către un grup de deputați din Parlamentul Republicii Moldova și are drept scop prioritar, potrivit autorilor, „*anularea sistemului electoral mixt și revenirea la sistemul electoral proporțional pe liste de partid*”.

În nota informativă se menționează, la fel, că proiectul „*conține mai multe soluții de ajustare a legislației care derivă din concluziile critice ale observatorilor scrutinului din 24 februarie 2019*”, precum și „*conține norme care au menirea de a îmbunătăți sistemul electoral proporțional care a existat până în 2017*”.

Prezentul raport de expertiză anticorupție nu face referință asupra oportunității modificării sistemului electoral din Republica Moldova, competența expresă în acest sens fiind atribuită Parlamentului Republicii Moldova, care este unica autoritate legislativă a statului și care are atribuții de aprobare a direcțiilor principale ale politicii interne.

Reieșind din scopul expertizei anticorupție, analizând proiectul, în opinia noastră, acesta este lacunar în privința reglementării unor aspecte, ceea ce poate prejudicia interesul public și favoriza comiterea manifestărilor de corupție.

În acest sens menționăm că proiectul este lacunar în privința:

- stabilirii unor norme generale la nivel de lege privind reglementarea implementării unui sistem eficient și transparent de realizare a dreptului la vot în secțiile de votare din străinătate;
- justificării excluderii obligației candidatului electoral de a depune la Comisia Electorală Centrală a certificatului de integritate, eliberat, în condițiile legii, de către Autoritatea Națională de Integritate, fiind exclusă în acest sens o pârghie legală de verificare a integrității candidatului electoral;
- stabilirii unor norme care ar reglementa aplicabilitatea normelor electorale în cazul procedurii votului repetat.

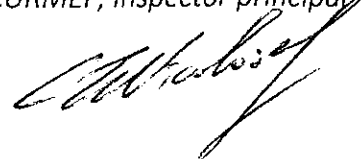
În final, propunem fortificarea cooperării atât cu autoritățile publice, cât și cu reprezentanții societății civile în vederea promovării unui proiect cu norme încheiate, fără loc de interpretări ambigue și confuze care vor duce la implementarea unui sistem electoral eficient, transparent și în interes public.

28.06.2019

Expert al Direcției legislație și expertiză anticorupție:

Vadim CURMEI, Inspector principal

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Vadim CURMEI', written in a cursive style.